"કૃષિ ક્ષેત્રે કામ કરતી મહિલા-મજૂર વર્ગ નો અભ્યાસ"

"A study of women working in agriculture and the working clas"

લઘુશોધ નિબંધ

:: Submitte ::

Zala Bhavnaba Narendrasinh

MA. Sem-3 (Economics)

Seat no: 5776

Guide

Dr. Hinaben M. Patel

(M. A., M. Phil., ph. D.)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

OCT-DEC 2022

"કૃષિ ક્ષેત્રે કામ કરતી મહિલા-મજૂર વર્ગ નો અભ્યાસ"

"A study of women working in agriculture and the working clas"

લઘુશોધ નિબંધ

:: submitte ::

Zala Bhavnaba Narendrasinh

MA. Sem-3 (Economics)

Seat no : 5776

Guide

Dr. Hinaben M. Patel

(M. A.,M. Phil, ph. D.)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts college, kadi

OCT-DEC -2022

પ્રમાણપત્ર

આથી હુ પ્રમાણિત કરું છું કે ઝાલા ભાવનાબા દ્વારા પ્રસ્તુત થનાર લઘુશોધનિબંધ "કૃષિક્ષેત્ર કામ કરતી મહિલા મજુર વર્ગ નો જોટાણા તાલુકાના સંદર્ભમાં અભ્યાસ " તેમનું સંશોધન કાર્ય સ્વતંત્ર અને મૌલિક છે. આ કાર્ય એમ. એ. ના અભ્યાસના ભાગ રૂપે મારા માર્ગદર્શન હેઠળ આવશ્યક અભ્યાસ પરાશર્મ મેળવીને નિષ્ઠાપૂર્વક અને સંતોષકારક રીતે કરેલ છે.

માર્ગદર્શકનીસહી

Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.

તારીખ: 30/12/2022

સ્થળ :કડી

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

પ્રખ્યાપન

આથી હું સ્વીકૃત અને પ્રમાણિત કરું છું કે પ્રસ્તુત કરવામાં આવેલ લઘુશોધ નિબંધ જોટાણા તાલુકા માં ખેતી ક્ષેત્રે મહિલા મજૂરનો ફાળો,, લઘુ શોધ નિબંધ,, ના રૂપે રજૂ થનાર સંશોધન કાર્ય સલગ્ન ગ્રંથ રુચિ ની દ્રષ્ટિ એ સંદર્ભગ્રંથ ને આધારે તૈયાર કરેલ છે એમાં આવતી નીરુ,-પણો અને નિષ્કર્ષ મૌલિક છે.આ સંશોધન કાર્યમાં રજુ કરેલ મંતવ્યો અને વિગતો માટેની જવાબદારી મારી પોતાની છે

તારીખ: 30/12/2022

સંશોધનકર્તાની સહી
B.N.Zala

સ્થળ: કડી

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	પ્રકરણ	પાનાનં.
❖	પ્રમાણપત્ર	૨
❖	પ્રામાણ્ય	૩
❖	ઋણ સ્વીકાર	૪
❖	અનુક્રમણિકા	૫
પ્રકરણ-૧	વિષય સંશોધન	૬ થી ૨૨
પ્રકરણ-૨	સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા	૨૩ થી ૨૯
પ્રકરણ-૩	અભ્યાસક્ષેત્રનો પરિચય	૩૦ થી ૪૬
પ્રકરણ-૪	માહિતીનું અર્થઘટન અને વિશ્લેષણ	૪૭ થી૬૬
પ્રકરણ-૫	તારણો અને સુચનો	૬૭ થી૭૩
❖	સંદંભસૂચિ	૭૪
❖	પ્રશ્નાવલી	૭૫ થી ૮૪

(૧.૧)પ્રસ્તાવના:

ભારત દેશ આઝાદી પહેલા અંગ્રેજોના શાસનકાળ દરમ્યાન એક ખેતીપ્રધાન દેશ તરીકે ઓળખાતો હતો. ઘણીબધી ખેત પેદાશોમાંથી નિકાસ થતી હતી. પરંતુ અંગ્રેજોના શાસનકાળ દરમ્યાન ભારતમાં રહેલા અંગ્રેજ સરકારની નીતિઓ એ ખેતપેદાશો પર આધારિત અને ખેતી સંલગ્ન ગૃહઉદ્યોગને મુશ્કેલીમાં મુક્યા. આઝાદી પછી ભારત સરકારે એ ખેતીપ્રધાન અર્થતંત્ર અપનાવવાથી ખેતિક્ષેત્રમાં અનેક પરિવર્તનો આવ્યા. સરકારની પ્રથમ યોજના એ ખેતીક્ષેત્રની હતી. બીજી યોજનાથી મોટા કદવાળા ઉદ્યોગોને પણ પ્રોત્સાહન આપવામાં આવ્યું. જો કે ખેતીક્ષેત્રના વિકાસ માટે વિવિધ સ્વરૂપે મહત્વ આપવાનું ચાલુ રાખ્યું છે. અસમતુલીત વિકાસનો વ્યૂહરચનાને લીધે દેશમાં નિકાસની પ્રક્રિયા ઉપર વધારે ભાર મુકવામાં આવ્યો. તેમજ દેશની વસ્તી વધતાની સાથે સાથે અનાજની માંગ પણ વધવા પામી હતી. તેમાંય ખાસ કરીને અનાજના પાકોની માંગ વધવા પામી હતી. તેથી વધુ અનાજ વાવો એવો ઝુંબેશ ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. ત્યાર પછી ૧૯૬૫-૬૬ ની H.V.Y (High Jellding Varietier) કાર્યક્રમ અમલમાં મુકાવમાં આવ્યો આમ આવી પ્રવૃતિઓને પરિણામે ખેડૂતોના પાક આયોજન અંગે વિસ્તરણ સેવાઓ શરુ કરવમાં આવી.

ખેતીક્ષેત્રે આધુનિક ટેકનોલોજી સ્વીકાર કરવાથી ઉત્પાદકતામાં વધારો થયો છે. વર્તમાન સમયમાં શ્રમિકોનો સંખ્યામાં મહિલાઓ પુરુષ સમોડી બનીને

“ઉદ્યોગક્ષેત્રે કામ કરતી મહિલાઓની આર્થિક અને સામાજિક પરિસ્થિતી નો અભ્યાસ કડી તાલુકાના સંદર્ભ માં”

“A Study of Economics and Social Status of Women Working in Industry Talented for Kadi Taluka”

Thesis Submitted towards the degree of

Post Graduation

Under the Faculty of Arts

M.A. ECONOMICS SEM – III

Seat No. – 5777

YEAR: 2022 - 23

By

PATEL DEVANSHI MAHESHBHAI

(લઘુશોધ નિબંધ)

-: Guide:-

Dr. HINABEN M. PATEL

(M.A, M.Phil., Ph.D)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

“ઉદ્યોગક્ષેત્રે કામ કરતી મહિલાઓની આર્થિક અને સામાજિક પરિસ્થિતી નો અભ્યાસ કડી તાલુકાના સંદર્ભ માં”

“ A study of economic and social status of women working in industry telented for kadi taluka”

Thesis submitted Towards The Degree of

Post Graduation

Under the faculty of Arts

M.A. ECONOMICS SEM-III

Seat - 5777

YEAR:2022-23

By

Patel Devanshi Maheshbhai

લઘશોધ નિબંધ

PRINCIPAL

Dr.Hinaben .M. Patel

MANIBEN M.P.SHAH MAHILA ARTS College kadi

પ્રમાણપત્ર

આથી હું પ્રમાણિત કરું છું કે પટેલ દેવાંશી બેન મહેશભાઈ દ્વારાપ્રસ્તુતથનાર લઘુંશોધ નિબંધ "ઉદ્યોગક્ષેત્રે કામ કરતી મહિલાઓની આર્થિકઅને સામાજિકપરિસ્થિતિ ' તેનું મૌલિક અને સ્વતંત્ર સંશોધન કર્યું છે. પ્રસ્તુત કાર્ય એમ એના અભ્યાસના ભાગરૂપે મારા માર્ગદર્શન નીચે આવશ્યક અભ્યાસ પરામર્શ મેળવીને નિષ્ઠાપૂર્વક અને સંતોષકારક રીતે કાર્ય કરેલ છે.

તારીખ : 30/12/2022

સ્થળ : કડી

માર્ગદર્શકની સહી

Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.

ડૉ હિનાબેન એમ.પટેલ

PRINCIPAL

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

MANIBEN M.P.SHAH MAHILA ARTS

COLLEGE,KADI

પ્રખ્યાપન

આથી હું સ્વીકૃત અને પ્રમાણિત કરું છું કે , પ્રસ્તુત લઘુશોધ નિબંધ " ઉદ્યોગોક્ષેત્રકામ કરતી મહિલાઓની આર્થિક અને સામાજિક પરિસ્થિતિ" " લાઘુશોધ નિબંધ"ના રૂપે રજુ થનાર સંશોધન કાર્ય સંલગ્ન ગ્રંથ સૂચિ ની દ્રષ્ટિએ સંદર્ભગ્રંથો નેઆધારે તૈયાર કરેલ છે. એમાં આવતી નિરુપણો અને વિશકર્ષે મૌલિક છે. આસંશોધન કાર્યમાં રજુ થયેલા મંતવ્યો અને વિગતો માટેની જવાબદારી માટે નીજવાબદારી મારી પોતાની છે.

તારીખ :- 30/12/2022

સંશોધક

D. M. Patel

સ્થળ :- કડી

પટેલ દેવાંશી

પ્રકરણ – ૧ વિશેષ પ્રવેશ

➢ પ્રસ્તાવના

ભારતીય બંધારણમાં સ્વતંત્રતા સમાનતા અને ન્યાય મૂલ્યોને ધ્યાનમાં રાખીને સામાજિક વ્યવસ્થામાં મહિલાઓનું આ ઉત્તેજિત અને સમાજમાં તેમણે યોગ્ય સ્થાન પ્રાપ્ત થાય તેમ જ તે પુરુષ સમાવડી બને તે માટે વિવિધ અધિકાર જેવા કે લગ્ન મિલકત છૂટાછેડા ભરણપોષણ વેતન દહેજ અને એક દમણ પ્રસુતિ લાભ અને હિંસા સામે રક્ષણ વગેરે સંબંધિત અનેક કાયદાઓ અમલી બન્યા છે અને સમગ્ર રાષ્ટ્રમાં ગ્રામીણ અને શહેર મહિલાઓના વિકાસ અને સશક્તિકરણ માટે સરકાર દ્વારા વિવિધ યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો અમલમાં આવી રહ્યા છે આધુનિક સમયમાં ઝડપી ઔદ્યોગિક અને શહેરીકરણને કારણે ગ્રામીણ ઉદ્યોગોની પડતી થઈ છે ગામડામાં રોજગારી અને અન્ય સુવિધાઓમાં અભાવ એ લોકો શહેર તરફ સ્થાનાંતર કરી રહ્યા છે ગામડાની પ્રજામાં શહેરની તુલનામાં ગરીબી આરક્ષણતા કુરિવાજો અંધશ્રદ્ધા પર આધારિત પરંપરા જેવા સામાજિક દુષણ વગેરે જોવા મળે છે જેનો ભોગ મહિલાઓ બને છે મહિલાઓ આજે પણ હિંસા અત્યાચાર શોષણ અન્યાય વગેરેનો સામનો કરી આજે મહિલાઓની આ પરિસ્થિતિ સુધારવા માટે મહિલાઓનું સશક્તિકરણ કાર્યક્રમ શિવાય બીજો કોઈ વિકાસનો વિકલ્પ નથી

UNDP રિપોર્ટ 1995 દર્શાવે છે કે વિશ્વના 68% કામ મહિલાઓ દ્વારા કરાય છે વિશ્વને કુલ કમાણીના ફક્ત 10% મહિલાઓને મળે છે જ્યારે વિશ્વની કુલ મિલકતમાંથી માત્ર 19 ટકા મિલકત જ તેમની માલિકીની છે જે પરિસ્થિતિ મહિલાઓમાં કામમાં આવક અને માલિકીઅને હકો મા અસમાનતા દર્શાવે છે વિશ્વના ઘણા દેશોમાં આજે પણ મહિલાઓના દરજ્જો ભૂમિકા

જાતીગત ભેદભાવ પર વગેરે અંગે સમાજનો દ્રષ્ટિકોણ બદલાયો નથી જેથી મહિલાઓને પોતાનું અસ્તિત્વ કે પોતાની ઓળખ ઉભી કરવામાં ઘણો સંઘર્ષ કરવો પડે છે

- ઇંગ્લેન્ડની મેરી વુલ સ્ટોન ફાલ પ્રથમ મહિલા હતી જેને 1972માં મહિલાઓને તથા અન્યાય અને તેમની તરફના આસમાનતા વલણ ની સામે અવાજ ઉઠાવ્યો હતો ત્યારબાદ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તર પણ સ્ત્રી સમાનતા અને સ્વાતંત્ર શરૂ થયું હતું
- 1945 માં સંયુક્ત રાષ્ટ્રીય સંઘ ની બેઠકમાં મહિલા સશક્તિકરણ માટેની પુરુષ અને મહિલાઓને સમાન અધિકાર મેળવવાની વાતનો સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો
- 1948માં રંગ જાતિ લિંગના ભેદભાવ વગર સમાન અધિકાર અને સ્વતંત્ર આપવાનો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો
- 1951માં ILO થયેલા સંમેલનમાં મહિલાઓને રોજગારી અને સ્ત્રી પુરુષોને સમાન કામ માટે સમાન વર્તન ઉપર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો
- 1959માં રોજગાર ધંધાઓમાં લેંગ્વેજ સંબંધિત અસમાનતા દૂર કરવાનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો
- 1960માં યુનીસ્કો શિખરસંમેલનમાં ભેદભાવ અંગેનાસંમેલનમાં મહિલાઓની શિક્ષણની અસમાનતા ઉપર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતા
- 1975 માં આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલા વિશ્વની ઉજવણી કરવાનો નક્કી થયું હતું જેમાં સમાનતા વિકાસ અને શાંતિની સાથે વિશ્વ વિકાસ કરવાનો ઉદ્દેશ હતો 1975 થી 1985 ના સમયગાળાને મહિલા દશક તરીકે ઉજવણી કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો
- આ મહિલા સશક્તિકરણ નો ખ્યાલ 1985 માં નેરોલીમાં થયેલી આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલા સંમેલનમાં ઉદ્ભવ્યો હતો જેમાં મહિલા સશક્તિકરણનો ઉદ્દેશ મહિલા અને પુરુષોને બરાબર બંધારણીય રાજકીય શારીરિક માનસિક અને રાષ્ટ્રના સાંસ્કૃતિક નિર્ણય હોદ્દો મળે તે માટે હતો 1991 માં શારીરિક માનસિક જાતે સંબંધિત મહિલાઓને ઇજાઓ પહોંચાડ ના બાબતે રોકવા અંગે કાર્યવાહી કરવાનું સ્વીકાર્યું હતું

2. સમસ્યા કથન અને શીર્ષક

દેશની કુલ વસ્તીમાં અડધો હિસ્સોધરાવતી સ્ત્રીઓને કૌટુંબિકબચત વૃતિના એજન્ટ તરીકે કેવી રીતે ઉપસાવી વિકાસની પ્રકિયાઓમાં તેમની ભૂમિકાને નક્કી કરી શકાય તે એક સમસ્યાછે સમાજમાં મહિલાઓને નિમ્ન દરજ્જો હોવાનું કારણ તેમણે આર્થિક પરાવલંબી ની સ્થિતિ છે જનો ઉપયોગ નિષ્ણાતો દર્શાવે છે કે સ્ત્રીઓને આર્થિક રીતે સ્વાવલંબી સ્થિતિમાં

"પાટણ જિલ્લાના સંદર્ભમાં સૌર ઉર્જા ક્ષેત્રના વિકાસનો એક અભ્યાસ"

"A Study of Solar Energy Sector Development with Respect to Patan District"

Thesis Submitted towards the degree of

Post Graduation (M.A Sem 3)

In Economics

Under the Faculty of Arts

By

PATEL DIPIKA ASHOK BHAI

(Seat No. - 5778)

-: Guide:-

Dr. HINABEN M. PATEL

(M.A, M.Phil., Ph.D.)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

OCT – DEC 2022

"પાટણ જિલ્લાના સંદર્ભમાં સૌર ઉર્જા ક્ષેત્રના વિકાસનો એક અભ્યાસ"

"A study of solar energy sector development with respect to patan district"

Thesis Submitted towards the degree of

Post graduation (M.A sem 3)

In Economics

Under the faculty of Arts

By

PATEL DIPIKA ASHOK BHAI

(Seat No. - 5778)

-: Guide :-

Dr. HINABEN M. PATEL

(M.A, M.Phil., Ph.D.)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

OCT – DEC 2022

CERTIFICATE

This is to certify that the thesis entitled **"A study of solar energy sector development with respect to patan district"** submitted by **Miss Dipika A. Patel** for the post graduation (M.A. sem 3) in the Faculty of Arts is her original research work and she carried it out at Department of Economics. Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi, under my supervision. The thesis or any part of it has not been previously submitted for any degree. This thesis is satisfactory and accepted for examination.

Patel.

Dr. HINABEN M. PATEL
Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.
(Guide)

Principal

Maniben M.P. Shah

Mahila Arts College,

Kadi

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

DECLARATION

Hereby declare that the work which is being presented in The thesis **"A study of solar energy sector development with respect to patan district"** in partial fulfillment of the requirement for the post graduation degree in Economics Applications and submitted to Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi is an original piece of research work under the guidance Dr. HINABEN M. PATEL, Assistant professor, Govt. Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

Place : Kadi

Date : 30/12/2022

Dipika patel

D. A. Patel

(Research scholar)

ACKNOWLEDGMENTS

I would specially like to thank to respected my Ph.D advisor, principal Dr. Hinaben M. Patel (Maniben M.P Shah Mahila Arts College, Kadi) for supporting me during these past six months. My sincere and heartfelt gratitude and appreciation to a wonderful. Dr. Hinaben Patel for providing me with the guidance. She's the finest advisor and advising on a research topic connecting me with there sources.

She has also provided insightful discussions about the research. I am also very great ful to Dr. Hinaben Patel for her valuable advice and knowledge and money insightful discussions and suggestions. She is my primary resource for getting my questions answered and was instrumental in helping me crank out this thesis.

I also express my sincere gratitude to my other professors Dr. Jalpa V. Prajapati, Dr. Sangita ben C. Acharya, prof. Bharati ben R. Prajapati. I am heartily thankful to my best friend Mr. Sahil B. Patel.

I especially thanks my parents Mr. Ashokbhai D. Patel and Mrs. Chandrikaben A. Patel for their love, support and blessings. I love them so much and I would not have made it this far without them. I am also thankful to my brother Kaushik Patel for thesis support. I express my heartfelt thanks to my school teacher Mr. Pankaj Bhai Patel who has helped me a lot.

Dipika Ashokbhai Patel

અનુક્રમણિકા

ACKNOWLEDGMENTS IV

૧.૧ પ્રસ્તાવના ..... - 3 -

૧.૨ ભારતનો પરિચય ..... - 4 -

૧.3 ગુજરાતનો પરિચય ..... - 5 -

૧.૪ પાટણ જિલ્લાનો પરિચય ..... - 6 -

૧.૫ અભ્યાસ ક્ષેત્રની પ્રાથમિક માહિતી ..... - 7 -

૧.૫.૧ સાંતલપુર તાલુકાનું ચારણકા ગામ ..... - 7 -

૧.૫.૨ સમી તાલુકાનું ચડિયાણા ગામ ..... - 8 -

૧.૬ વિષય પસંદગી ..... - 8 -

૧.૭ અભ્યાસક્ષેત્રની પસંદગી ..... - 8 -

૧.૮ અભ્યાસનાં હેતુઓ ..... - 9 -

૧.૧૦ સંશોધન અભ્યાસનું મહત્વ ..... - 10 -

૧.૧૧ અભ્યાસની પદ્ધતિઓ ..... - 11 -

૧.૧૨ સંશોધનના તારણો અને સૂચનો ..... - 15 -

૧.૧૪ અભ્યાસની રૂપરેખા ..... - 16 -

૧.૧૫ સમીક્ષા ..... - 17 -

૨.૧ પ્રસ્તાવના ..... - 20 -

૨.૨ પુસ્તક ગ્રંથો ..... - 21 -

૨.૨.૧ ડૉ. ખખ્ખર કે. કે. (માર્ચ ૨૦૦૪) ..... - 21 -

૨.૨.૨ ચાવડા એસ. એસ. (૨૦૧૪) ..... - 21 -

૨.૨.3 રાવલ એન. એસ. (૨૦૧૭) ..... - 22 -

૨.3 સરકારના અહેવાલો ..... - 22 -

૨.3.૧ ગુજરાત એનર્જી ડેવલપમેન્ટ એજન્સી (૨૦૧૫) ..... - 22 -

કોષ્ટકની યાદી

કોષ્ટકના ક્રમાંક	વિગતો	પૃષ્ઠ નંબર
	પ્રકરણ - ૧	
૧.૧	તાલુકાઓની પસંદગી દર્શાવતું કોષ્ટક	૮
	પ્રકરણ - ૩	
૩.૧	ભારતમાં બિનપરંપરાગત વીજશક્તિ દર્શાવતું કોષ્ટક	૩૫
૩.૨	ઉર્જા સ્ત્રોતનું વર્ગીકરણ દર્શાવતું કોષ્ટક	૩૭
૩.૩	ઉર્જાનું સ્વરૂપ દર્શાવતું કોષ્ટક	૩૮
૩.૪	ગુજરાત રાજ્યમાં સોલાર પાવર પ્રોજેક્ટસની કુલ સ્થાપિત ક્ષમતા દર્શાવતું કોષ્ટક	૪૩
૩.૫	૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાન શરૂ કરાયેલા સૌર પ્રોજેક્ટસ ની વિગતો	૪૪
	પ્રકરણ - ૪	
૪.૧	ઉત્તરદાતાઓની ઉંમર દર્શાવતું કોષ્ટક	૫૩
૪.૨	ઉત્તરદાતાઓની જાતિ દર્શાવતું કોષ્ટક	૫૫
૪.૩	ઉત્તરદાતાઓનું શૈક્ષણિક સ્તર દર્શાવતું કોષ્ટક	૫૬
૪.૪	ઉત્તરદાતાઓનો વ્યવસાય દર્શાવતું કોષ્ટક	૫૭
૪.૫	ઉત્તરદાતાઓની માસિક આવક દર્શાવતું કોષ્ટક	૫૯
૪.૬	ઉત્તરદાતાઓની વાર્ષિક આવક દર્શાવતું કોષ્ટક	૬૦
૪.૭	ઉત્તરદાતાઓના કુટુંબના સભ્યોની સંખ્યા દર્શાવતું કોષ્ટક	૬૧
૪.૮	ઉત્તરદાતાઓના ઘરનું લાઈટ બિલ દર્શાવતું કોષ્ટક	૬૩
૪.૯	ઉર્જા સ્ત્રોતનું વર્ગીકરણ દર્શાવતું કોષ્ટક	૬૪
૪.૧૦	સૌર ઉર્જા વિશે માહિતી ધરાવતા ઉત્તરદાતાઓનું વર્ગીકરણ દર્શાવતું કોષ્ટક	૬૫
૪.૧૧	સૌર ઉર્જાના ઉપકરણના વપરાશકર્તાનું વર્ગીકરણ દર્શાવતું કોષ્ટક	૬૬
૪.૧૨	રસોઈ બનાવવા માટે વપરાતા ઉપકરણોનું વર્ગીકરણ દર્શાવતું કોષ્ટક	૬૭
૪.૧૩	પાણી ગરમ કરવા વપરાતા ઉપકરણોનું વર્ગીકરણ દર્શાવતું કોષ્ટક	૬૮

પ્રકરણ – ૧

વિષય પ્રવેશ અને અભ્યાસ ક્ષેત્રનો પરિચય

૧.૧ પ્રસ્તાવના

સંશોધન એક વૈજ્ઞાનિક પ્રક્રિયા છે. જેમાં હકીકતો કે આંકડાઓની વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ અનુસાર ચકાસણી કરવામાં આવે છે. સંશોધનના ક્ષેત્રો વિશાળ અને અનેકવિધ છે. પ્રસ્તુત સંશોધનમાં "પાટણ જિલ્લાના સંદર્ભમાં સૌર ઉર્જા ક્ષેત્રના વિકાસનો એક અભ્યાસ." આપણે ઉર્જા એટલે શક્તિ દરેક વ્યક્તિ કે વસ્તુ પાસેથી કામ લેવા માટે શક્તિની જરૂર પડે છે. અને આ શક્તિ જેમાંથી મેળવવામાં આવે છે તે ઉર્જાના સ્રોત છે. આજે નવી નવી ટેકનોલોજી દ્વારા ઉર્જાના જથ્થાને ટકાવી રાખવા, ખલાસ થતો અટકાવવા પ્રયત્ન કરવામાં આવી રહ્યા છે. ઉર્જા સ્રોતનો જથ્થો ખલાસ થઈ જાય એ કલ્પના જ જગતના વિનાશને નોતરી શકે તેમ છે. તેથી જ બિનપરંપરાગત સંસાધનો નો વૈકલ્પિક ઉપયોગ ખૂબ જ અગત્ય નો બન્યો છે.

સોલાર ઉર્જા ક્ષેત્રે ૨૦૦૩ માં સૌપ્રથમ બી.પી. સોણમ નામની કંપનીએ ૧૮.૩ % કાર્યક્ષમતાનો સોલાર સેલ બનાવ્યો. એ જ મહિને સાન્યો કંપનીએ ૧૯.૫ % જેટલી કાર્યક્ષમતાનો સોલાર સેલ બજારમાં મૂક્યો. સૌર ઉર્જા વિપુલ માત્રામાં, અખૂટ અને પ્રદૂષણ રહિત ઉર્જા હોવાથી તેનો વ્યવહારિક ઉપયોગ જ્યારે સંપૂર્ણ રીતે શક્ય બનશે ત્યારે તે ખૂબ ઉપયોગી નીવડશે. આજે વિશ્વમાં ડેનમાર્ક અને જર્મની ૯૮ % સોલાર ઉર્જા નો ઉપયોગ કરે છે. ત્યારે ભારતમાં પણ સોલાર ઉર્જા અગ્રણી બને તે માટેના પ્રયાસો થઈ રહ્યા છે. એશિયાનો સૌથી મોટો સોલાર પાવર પ્લાન્ટ ભારતના ગુજરાતમાં સ્થાપવામાં આવ્યો ત્યારે તેના અનેક ફાયદા મળશે.

સૂર્ય એ અખૂટ ઉર્જા સ્રોત છે તે દરેક પ્રક્રિયાને પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ સ્વરૂપે સૂરજે જ બળ પૂરું પાડ્યું છે. સૂર્ય જ આપણો આ વિશ્વનો મુખ્ય શક્તિ સ્રોત અને સંચાલક છે. સૂર્ય ન હોય તો સમુદ્રના પાણી ફરી જાય અને જમીન પણ એટલી ઠંડી હોય કે ત્યાં જીવનનું અસ્તિત્વ જ શક્ય ન હોય. સૂર્ય સાચા અર્થમાં અન્ય તમામ ઉર્જા સ્રોતોની ગંગોત્રી છે. સૂર્યમાં પરમાણુઓના નાભીઓમાં બનતી નાભી સંલપન પ્રક્રિયાને લીધે ઉર્જા પેદા થાય છે. એક અંદાજ પ્રમાણે સૂર્યમાં કેન્દ્ર ભાગમાં આશરે ૧,૫૦,૦૦૦ સેલ્સિયસ જેટલું તાપમાન છે જે સમગ્ર વિશ્વની પ્રવર્તમાન દર કલાકની ઉર્જા વપરાશ કરતાં ૩૦,૦૦૦ ગણો વધારે છે.

સૂર્ય પ્રકાશનો ઉપયોગ રસોઈ બનાવવા, પાણી ગરમ કરવા, સુકવણી કરવા માટે વગેરે કામો માટે ઉર્જા ઉપયોગી છે. જ્યાં વીજળીકરણ અતિશય ખર્ચાળ અને મુશ્કેલીભર્યું છે તેવા દુર્ગમ ગામડાઓમાં સૌર ઉર્જાને વીજળીમાં ફેરવી આપનાર સોલાર ફોટો વોલ્ટેજ પેનલો આશીર્વાદરૂપ છે. ભારતમાં આખું વર્ષ સૂર્ય દેખાય છે જે સૌથી મહત્તમ ઉર્જાનો સ્રોત છે. જે ૨૦૨૦ ની સાલ સુધીમાં સૌર ઉર્જાનો વેપાર ૨૧૭ અબજ અમેરિકન ડોલરની કિંમતનો હશે. તેથી સૌર ઉર્જાને મહત્વનો ઉર્જાનો સ્રોત ગણવામાં આવે છે. ગુજરાતમાં પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જાના સ્રોત જેવા કે પવન ઉર્જા, સૂર્ય ઉર્જા, બાયોગેસ ઉર્જા જેવી ઉર્જાનો વિકાસ ગુજરાતમાં

“ગુજરાતના ખાંડ ઉદ્યોગના મૂડી માળખાનું વિશ્લેષણ”

“Analysis of Capital Structure of Sugar Industry of Gujarat”

Thesis Submitted towards the degree of

Post Graduation (M.A Sem 3)

In Economics

Under the Faculty of Arts

By

PATEL HANIKA BHARATKUMAR

(Seat No. - 5779)

-: Guide:-

Dr. HINABEN M. PATEL

(M.A, M.Phil., Ph.D)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

OCT – DEC 2022

"ગુજરાતના ખાંડ ઉદ્યોગના મૂડી માળખાનું વિશ્લેષણ"

"Analysis of Capital Structure of Sugar Industry of Gujarat"

Thesis Submitted towards the degree of

Post graduation (M.A sem 3)

In Economics

Under the faculty of Arts

By

PATEL HANIKA BHARATKUMAR

(Seat No. - 5779)

-: Guide :-

Dr. HINABEN M. PATEL

(M.A, M.Phil, Ph.D)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

OCT - DEC 2022

પ્રમાણપત્ર

આથી હું પ્રમાણિત કરું છું કે પટેલ હનિકા ભરતકુમાર દ્વારા પ્રસ્તુત થયેલ લઘુશોધ નિબંધ "ગુજરાતના ખાંડ ઉદ્યોગના મૂડી માળખાનું વિશ્લેષણ" તેનું મૌલિક અને સ્વતંત્ર સંશોધન કાર્ય છે. પ્રસ્તુત કાર્ય એમ. એ. અભ્યાસના ભાગરૂપે મારા માર્ગદર્શન નીચે આવશ્યક અભ્યાસ પરામર્શ મેળવીને નિષ્ઠાપૂર્વક અને સંતોષકારક રીતે કાર્ય કરેલ છે.

માર્ગદર્શકની સહી

Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.

તારીખ : 30/12/2022

સ્થળ : કડી

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

ઋણ સ્વીકાર

શિક્ષણનું ક્ષેત્ર અનેક ઘણું વિશાળ છે. તેમાં જેટલા અંશે સંશોધન થાય તેટલા ઓછા છે. તેથી જોઈ શકાય કે શિક્ષણ ક્ષેત્રે અનેક સંશોધન થઇ રહ્યાં છે. પ્રસ્તુત સંશોધન પણ આવા સંશોધનની હારમાળાની એક કડી છે. એમ. એ. ના અભ્યાસની જરૂરિયાતના ભાગરૂપે અનેક સંશોધન કાર્ય કરવું જરૂરી છે. સમાજમાં ઘણી સમસ્યાઓ એવી છે કે જેના અભ્યાસથી પ્રાપ્ત માહિતીના આધારે સમાજને સરકારને અને ઉદારતા ને ઉપયોગી માહિતી આપી શકાય તે હેતુ માટે તૈયાર કરેલ લઘુ શોધ નિબંધ રજૂ કરતા આનંદની લાગણી અનુભવું છું.

ઘણા બધા કાર્યોનો બોજ હોવા છતાં જેમને સહાયને માટે સતત પ્રેરણાના ક્ષેત્રો વહેવડાવ્યા છે. તેવા અમારા પરમ પૂજ્ય ગુરુજી તેમજ માર્ગદર્શક શ્રી ડો. હીનાબેન એમ. પટેલ મેડમને હું કેમ ભૂલી શકું. તેમજ તેમણે ઝીણવટ પૂર્વક દેખરેખ રાખી માર્ગદર્શન પૂરું પાડવા બદલ હું તેમની અત્યંત ઋણી અને આભારી છું.

આ સંશોધન કાર્ય માટે પ્રેરણારૂપ એવા ડો. સંગીતાબેન સી. આચાર્ય, ઉત્સાહી એવા પ્રો. ભારતીબેન આર. પ્રજાપતિ અને વાત્સલ્યપૂર્ણ માર્ગદર્શક શ્રી ડો. જલ્પાબેન વી. પ્રજાપતિ મેડમનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર વ્યક્ત કરું છું.

અંતમાં આ સંશોધન અહેવાલને મેં એક વિદ્યાર્થીની તરીકે અભ્યાસના ભાગરૂ રજૂ કરેલ છે. કોઈ ભૂલ હોય તો વાચક મિત્રો માફ કરી સૂચન કરશો તો હું આપ આભારી રહીશ.

અનુક્રમણિકા

પ્રકરણ - ૧

૧.૧ પ્રસ્તાવના...૨

૧.૨ ખાંડ ઉદ્યોગનો ઇતિહાસ અને વિકાસ...3

૧.૨.૧ રાજ્ય કક્ષાએ...3

૧.૨.૨ રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ...૪

૧.૨.3 આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાએ...૪

૧.3 ગુજરાત રાજ્યના પસંદ કરેલ એકમો..૬

૧.૪ સંશોધન અભ્યાસના હેતુઓ..૮

૧.૫ સંશોધન અભ્યાસની ઉત્કલ્પનાઓ...૮

૧.૬ અભ્યાસની પદ્ધતિઓ...૯

૧.૭ ખાંડ ઉદ્યોગની મુશ્કેલીઓ..૧૪

૧.૮ માહિતીનું પ્રાપ્તિ સ્થાન...૧૫

૧.૯ સંશોધન અભ્યાસની મર્યાદાઓ...૧૫

૧.૧૦ સમીક્ષા...૧૬

પ્રકરણ – ૧

વિષય પ્રવેશ અને અભ્યાસ ક્ષેત્રનો પરિચય

૧.૧ પ્રસ્તાવના

ભારતના ધર્મશાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરતા જાણવા મળે છે. કે ખાંડ શબ્દનો ઉપયોગ આદિકાળથી થયેલ જોવા મળે છે. આમ જોઈએ તો શેરડી એ ખાંડ માટે કાચો માલ સામાન છે. ઈ.સ.પૂર્વે ૩૦૦૦વર્ષ પહેલા ભૂમધ્ય સમુદ્રના કિનારાના વિસ્તારમાં અને ઇજિપ્તમાં શેરડીની ખેતીનો વિકાસ થયેલો. ત્યારબાદ લગભગ ૧૫ મી સદીમાં શેરડીની ખેતીનો ઝડપી વિકાસ થયો.

ખાંડ ઉદ્યોગનો અભ્યાસ કરતા એવું માલુમ પડ્યું છે કે આ ઉદ્યોગ વધારે પ્રમાણમાં સહકારી ક્ષેત્રોમાં વહેંચાયેલો છે. ખાંડ ઉદ્યોગમાં ખાનગી ક્ષેત્રો પણ છે. પરંતુ તેનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો નથી. ગાંધીજીએ કહ્યું હતું કે જો ખેતી ક્ષેત્રનો વિકાસ કરવો હોય તો સહકારી ખેતી પદ્ધતિ અપનાવી જોઈએ. સહકારી ખેતી પદ્ધતિ અપનાવવાથી શેરડીના પાકમાં વધારો કરી શકાય. શેરડી એ ખાંડ ઉદ્યોગ માટે કાચો માલ સામાન છે. મહાત્મા ગાંધીજીએ કહ્યું હતું કે "હું જડતા પૂર્વક માનું છું કે જ્યાં સુધી આપણે સહકારી ખેતી પદ્ધતિ નહીં અપનાવીએ ત્યાં સુધી ખેતી ક્ષેત્રનો સર્વાંગી વિકાસ થઈ શકવાનો નથી."

ખાંડ ઉદ્યોગ એ વધારે પ્રમાણમાં સહકારી ક્ષેત્રમાં વંચાયેલું છે. ખાનગી ક્ષેત્ર કરતા સહકારી ખાંડ ઉદ્યોગનો અભ્યાસ કરતા પહેલા સહકાર વિશે વિસ્તૃત અભ્યાસ કરતા કહી શકાય કે......

"સમાનતાના ધોરણે પોતાની ઈચ્છાઓ ભેગા થઈ નક્કી કરેલા હેતુ સિદ્ધ કરવા સાથે કાર્ય કરવું તેને સહકાર કહી શકાય."

૧.૨ ખાંડ ઉદ્યોગનો ઈતિહાસ અનેવિકાસ

ખાંડ ઉદ્યોગનો ઈતિહાસ અને વિકાસ સમગ્ર વિશ્વને કેન્દ્રમાં રાખી જુદી જુદી કક્ષાએ જોઈએ.

૧) રાજ્ય કક્ષાએ

૨) રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ

(લઘુશોધ નિબંધ)

“બીપીએલ કાર્ડ ધારકોને સરકારશ્રીની વિવિધ યોજના હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવતી સહાય”

"A Study of All Government Yojna in BPL Card Yojna for Help to Poor Person The Poverty Line in Kadi Taluka"

(સંશોધન કર્તા)

By

SENMA KIRANBEN JAGDISHBHAI

M.A ECONOMICS SEM - 3

(Seat No. - 5780)

YEAR : 2022 - 23

-: Guide:-

Dr. HINABEN M. PATEL

(M.A, M.Phil, Ph.D)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

[લઘુશોધ નિબંધ]

બીપીએલ કાર્ડ ધારકોને સરકારશ્રીની વિવિધ યોજના હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવતી સહાય"

"A study Of All Government yojna in BPL Card Yojna for Help to poor person

The poverty line in kadi Taluka "

[સંશોધન કર્તા]

BY

SENMA KIRAN BEN JAGDISHBHAI

M.A ECONOMICS SEM – 3

(SEAT NO. 5780)

YEAR : 2022-23

GAIDE

DR. HEENABEN M. PATEL

MANIBEN M.P SHAH MAHILA ART'S COLLEGE, KADI

પ્રમાણપત્ર

હું પ્રમાણિત કરું છું કે સેનમા કિરન જગદીશભાઈ દ્વારા પ્રસ્તુત થનાર લઘુશોધ નિબંધ " કડી તાલુકાના BPL કાર્ડ અને અંત્યોદય કાર્ડ ધારકોને સરકારશ્રી ની વિવિધ યોજનાઓ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવતી સહાય " તેનું મૂલ્યાંકન અને સ્વતંત્ર સંશોધન કાર્ય પ્રસ્તુત કાર્ય એમ એના અભ્યાસના ભાગરૂપે મારા માર્ગદર્શન નીચે

આવશ્યક અભ્યાસ પરમર્શ મેળવીને નિષ્ઠાપૂર્વક અને સંતોષકારક રીતે કાર્ય કરેલ છે.

તારીખ. 30/12/2022

સ્થળ : કડી

માર્ગદર્શક ની સહી

Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

અનુક્રણિકા

પ્રકરણ - ૧

૧.૧ પ્રસ્તાવના

૧.૨ ગરીબીનો અર્થ

૧.૩ગરીબીરેખા નો અર્થ

૧.૪ ગરીબી સમસ્યાનું સ્વરૂપ – નિરપેક્ષ ગરીબી, સાપેક્ષ ગરીબી

૧.૫ ગરીબીની આર્થિક અને સામાજિક અસરો

૧.૬ ગરીબી ઘટાડવાના ઉપાયો

૧.૭ સમસ્યા કથન અને શીર્ષક

૧.૮ અભ્યાસનું મહતઅભ્યાસના હેતુઓ

૧.૯ અભ્યાસની પરિકલ્પના

૧.૧૦ અભ્યાસનું કાર્યક્ષેત્ર

૧.૧૧અભ્યાસ નો સમયગાળો

૧.૧૨ અભ્યાસની પદ્ધતિઓ

૧.૧૩ અભ્યાસ ની મર્યાદાઓ

૧.૧૪ વિષય પસંદગી

૧.૧૫ અભ્યાસ ક્ષેત્રની પસંદગી

❖ પ્રસ્તાવના

"અલ્પ વિકાસ અને ગરીબી" બન્ને એક બીજા ના પર્યાય છે અલ્પવિકસિત દેશોના બીજા વિશ્વયુદ્ધ પછી પોતાની ગરીબી દૂર કરવા અલ્પવિકસિત દેશોએ ભગીરથ હતા પ્રયાસો હાથ ધર્યા હતા. વિકસિત દેશોએ અને આંતરરાષ્ટ્રીય સંસથાઓએ અલ્પવિકિસીત દેશની ગરીબી નાબૂદ કરવામાં પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ રીતે મદદ કરી હતી વિકસિત કે અલ્પવિકસીત દેશોએ પચાસ અને સાહીઠ ના દસકા દરમિયાન સતત પ્રયાસોને પરિણામે ઊંચો વૃદ્ધિદર હાંસલ કર્યો હતો. ભારત માં ૧૯૭૩-૭૪ માં ગરીબી રેખા નીચે જીવતા લોકોની ટકાવારી ૫૪.૯ ટકા હતી.

જે ૧૯૯૯-૨000 માં ૨૫ ટકા થઈ હતી અને ૨00૭ માં ૧૯.૩ ટકા થવાનો અંદાજ છે. બીજી રીતે કહીએ તે ૧૯૭૩-૭૪ માં ૩૨૧.૩ મિલિયન થયા હતા અને ૨00૭ માં ૨૨૦.૧ મિલિયન થવાનો અંદાજ છે.ભારતમાં સમાજનો કેટલોક ભાગ જીવનની પાયાની જરરિયાતોથી વંચિત રહીને,દુર્દશા નું પોતાનું જીવન જીવતા હોય ત્યારે, તે વર્ગમાં આવતા લોકોને ગરીબ ગણવામાં આવે છે.

- આમ, ગરીબીએ અભાવની સ્થિતિ દર્શાવે છે. સામાન્ય વ્યવહારની ભાષમાં જેમનું જીવનધોરણ સમાજના બીજા વર્ગની તુલનામાં નીચું હોય છે.

અહી આવકની અસમાનતા વહેચણી ગરીબીના પાયામાં રહેલી હતું.

ગરીબી ના અભ્યાસો પ્રમાણે ૧૯૬૦ થી ૧૯૮૦ ના સમયગાળામાં દેશમાં ગરીબીનું પ્રમાણ ૪૦ ટકાથી ૬૦ ટકા જેટલુ હતું. ઈસ. ૧૯૯૦ ના દાયકામાં ૩૬ ટકાથી આસપાસ રહ્યું હતું. ભારત નું આયોજનપંચ માનવને જરૂરી પોષણ માટે કેલરીના અંદાજોને આધારે ગરીબીની ટકાવારીની ગણતરી કરવામાં આવે છે તેના અંદાજ પ્રમાણે દેશમાં ૧૯૯૬-૯૭ માં ગરીબીરેખા હેઠળ વસ્તી ૨૯.૨ ટકા હતી.

- નવમી પંચવર્ષીય યોજનાને અંતે એટલે કે ૨૦૨૧-૨00૨ માં ત ઘટી ને ૧૮ ટકા થશે તેવો અંદાજ હતો. પરંતુ નેશનલ સર્વે દ્વારા કરવામાં આવેલા ગ્રાહકોખર્ચની તપાસ મુજબ ૧૯૯૯-૨000 માં ગરીબી નું પ્રમાણ ઘટીને ૨૬ ટકા જેટલું હતું સંખ્યાની

લઘુસંશોધન

"કડી શહેર માં ભારતીય જીવન વીમા પોલિસીઓના લાભાર્થીઓનો અભ્યાસ"

(સંશોધન કર્તા)

By

CHAVADA PINKIBEN KAMLESHBHAI

M.A Sem – 3 Economic

(Seat No. - 5781)

YEAR : 2022 -23

-: Guide:-

Dr. HINABEN M. PATEL

(M.A, M.Phil., Ph.D.)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

લઘુસંશોધન

"કડી શહેર માં ભારતીય જીવન વીમા પોલિસીઓના લાભાર્થીઓનો અભ્યાસ "

સંશોધન કર્તા

BY

Chavada pinkiben kamleshbhai

M.A sem -3 economic

(Seat number -5781)

YEAR : 2022-23

Guide

D. R hina ben m. Patel

(M. A,M. Phil, ph.d)

Principal

Mani ben M.P shah manila arts college kadi

પ્રમાણપત્ર

આથી હું પ્રમાણિત કરું છું કે ચાવડાપિન્કી બેન કમલેશ ભાઈ દ્વારા પ્રસ્તુત થનાર લઘુશોધ નિબંધ " કડી તાલુકાના BPL કાર્ડ ધારકોને સરકારશ્રી ની વિવિધ યોજનાઓ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવતી સહાય " તેનું મૂલ્યાંકન અને સ્વતંત્ર સંશોધન કાર્ય પ્રસ્તુત કાર્ય એમ એના અભ્યાસના ભાગરૂપે મારા માર્ગદર્શન નીચે

આવશ્યક અભ્યાસ પરમર્શ મેળવીને નિષ્ઠાપૂર્વક અને સંતોષકારક રીતે કાર્ય કરેલ છે.

માર્ગદર્શક
Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.

તારીખ.

સ્થળ : કડી

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

પ્રખ્યાપન

આથી હું સ્વીકૃત અને પ્રમાણિત કરું છુ. પ્રસ્તુત લઘુશોધ નિબંધ " કડી શહેર માં જીવન વીમા પોલિસીઓના લાભાર્થી ઓનો અભ્યાસ " લઘુશોધ નિબંધ" ના રુપે રજૂ થનાર સંશોધન કાર્ય સંલગ્ન ગ્રંથ સૂચી ની દ્રષ્ટીએ સંદર્ભગ્રંથો ને આધારે તૈયાર કરેલ છે. આ સંશોધન કાર્યમાં રજૂ થયેલા મંતવ્યો અને વિગતો માટે ની જવાબદારી મારી પોતાની છે.

સંશોધનકર્તા

તારીખ : 30/12/2022

પિન્કી ચાવડા

સ્થળ: કડી

P. K. Chavda

★ અનુક્રમણિકા ★

પ્રકરણ

ક્રમ

★૧. ભારતીય જીવન વીમા નો પરિચય

૧.૧. પ્રસ્તાવના

૧.૨. જીવન વીમા નો અર્થ,જીવન વીમા ઉદ્યોગ નો નિગમ

૧.૩. જીવન વિમાનો ધ્યેયો

૧.૪. જીવન વીમા ના હીત સંબંધો

૧.૫.જીવન વીમા ના નૈતિક જોખમો

★૨. અભ્યાસની પદ્ધતિ

૨.૧ પ્રાથમિક માહિતીઓ

૨.૨ ગૌણ માહિતીઓ

★ હેતુઓ;

★પરિકલ્પના

★ અભ્યાસ ની મર્યાદાઓ

૩. સંશોધન અભ્યાસની જજરૂરિયાત

૩.૧. સમસ્યા કથન અને શીર્ષક

૩.૨ પ્રકરણની રૂપરેખાઓ

પ્રકરણ ૨

ભારતીય જીવન

પ્રકરણ -૧

★ભારતીય જીવન વીમા નો પરિચય

★પ્રસ્તાવના

★જીવન વીમા નો અર્થ

★જીવન વીમા ના હિત સંબંધો

★નૈતિક જોખમો

★પ્રસ્તાવના

પાર્લામેન્ટે પસાર કરેલો કાયદો જેને 18મી 1956 ના રોજ રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી મળી તે કાયદાના આધારે કોર્પોરેશનની સ્થાપના થઈ છે આ કાયદો એકમી જુલાઈ 1956 ના રોજ અમલમાં આવ્યો અને કોર્પોરેશન એકમી સપ્ટેમ્બર 1956 થી અસ્તિત્વમાં આવ્યું તે દિવસથી કોર્પોરેશન ભારતમાં જીવન વીમા નું કામકાજ કરવાનો અબાદિત હક મળ્યો કોર્પોરેશન પોતે એક સ્વાતંત્ર સંસ્થા છે અને એટલા માટે એનું કામકાજ વેપારના સંગીત સાધનો ઉપર ચાલતું જરૂરી છે કોર્પોરેશન પોતાને સોંપવામાં આવેલી જવાબદારી બરાબર પડી રહ્યું છે અને સંપૂર્ણ સલામતી પોલીસી માટેની કામગીરી કરકસર યુક્ત વહીવટ અને એકંદરે સાનુકૂળ લાભો આપીને લોકોના વિશ્વાસ ને પાત્ર બન્યું છે

1956 નો જીવન વીમા નિગમ નો વટહુકમ બહાર પડ્યો તે દિવસે સાંજે તે વખતના નાણા પ્રધાન શ્રી દેશમુખ દેશ જોગ કહેલા વાયુ પ્રવચન માંથી એમાં શબ્દો અહીં ટાંકવા યોગ્ય લેખશો

"નીતિ આયોગ અને પંચવર્ષીય યોજનાનો તુલનાત્મક અભ્યાસ"

(લઘુશોધ નિબંધ)

By
PRAJAPATI PRITI MANGALBHAI
M.A. ECONOMICS SEM - III
(Seat No. - 5782)
YEAR : 2022 – 23

-: Guide:-
Dr. HINABEN M. PATEL
(M.A, M.Phil., Ph.D)
Principal
Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

"નીતિ આયોગ અને પંચવર્ષીય યોજનાનો તુલાનાત્મક અભ્યાસ"

લઘુશોધ નિબંધ

પ્રજાપતિ પ્રીતિ મંગળભાઈ

M.A. ECONOMICS SEM – III

SEAT NUMBER – 5782

GUIDE

Dr. HINABEN M. PATEL (M.Phil., Ph.d.)

MANIBEN M. P. SHAH MAHILA ARTS COLLEGE, KADI

પ્રમાણપત્ર

આથી હું પ્રમાણિત કરું છું કે પ્રજાપતિ પ્રીતિ મંગળભાઈ દ્વારા પ્રસ્તુત લઘુશોધ નિબંધ **"નીતિ આયોગ અને પંચવર્ષીય યોજનાનો તુલાનાત્મક અભ્યાસ"** તેનું મૌલિક અને સ્વતંત્ર સંશોધન કાર્ય છે. પ્રસ્તુત કાર્ય એમ.એ. ના અભ્યાસ ના ભાગરૂપે મારા માર્ગદર્શન નીચે આવશ્યક અભ્યાસ પરામર્શ મેળવીને નિષ્ઠાપૂર્વક અને સંતોષકારક રીતે કાર્ય કરેલ છે.

માર્ગદર્શકની સહી

ડૉ. હિનાબેન એમ. પટેલ

Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.

તારીખ:

સ્થળ : કડી

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

પ્રખ્યાપન

આથી હું સ્વીકૃત અને પ્રમાણિત કરું છું કે, પ્રસ્તુત લઘુશોધ નિબંધ **"નીતિ આયોગ અને પંચવર્ષીય યોજનાનો તુલાનાત્મક અભ્યાસ"** લઘુશોધ નિબંધ ના રૂપે રજુ થનાર સંશોધન કાર્ય સંલગ્ન ગ્રંથ સુચિ ની દ્રષ્ટિએ સંદર્ભગ્રંથો ને આધારે તૈયાર કરેલ છે. એમાં આવતા નિરુપણો અને નિષ્કર્ષ મૌલિક છે. આ સંશોધન કાર્યમાં રજુ થયેલા મંતવ્યો અને વિગતો માટેની જવાબદારી મારી પોતાની છે.

તારીખ:

સ્થળ : કડી

સંશોધનકર્તાની સહી

પ્રજાપતિ પ્રીતિં મંગળભાઈ

અનુક્રમણિકા

	પ્રકરણ – ૧ વિષય પ્રવેશ	
૧.૧	પ્રસ્તાવના	૧
૧.૨	અભ્યાસના હેતુઓ	૨
૧.૩	અભ્યાસનું મહત્વ	૨
૧.૪	અભ્યાસની પદ્ધતિઓ	૩
૧.૫	અભ્યાસનું કાર્યક્ષેત્ર	૪
૧.૬	અભ્યાસનો સમયગાળો	૪
૧.૭	અભ્યાસની મર્યાદાઓ	૪
	પ્રકરણ – ૨ પંચવર્ષીય યોજનાઓ	
૨.૧	પ્રથમ પંચવર્ષીય યોજના	૫
૨.૨	બીજી પંચવર્ષીય યોજના	૫
૨.૩	ત્રીજી પંચવર્ષીય યોજના	૫
૨.૪	આંતરિક યોજના	૫
૨.૫	ચોથી પંચવર્ષીય યોજના	૬
૨.૬	પાંચમી પંચવર્ષીય યોજના	૬
૨.૭	રોલિંગ પ્લાન	૬
૨.૮	છઠ્ઠી પંચવર્ષીય યોજના	૭
૨.૯	સાતમી પંચવર્ષીય યોજના	૭
૨.૧૦	વાર્ષિક યોજનાઓ	૭
૨.૧૧	આઠમી પંચવર્ષીય યોજના	૮
૨.૧૨	નવમી પંચવર્ષીય યોજના	૮
૨.૧૩	દશમી પંચવર્ષીય યોજના	૮
૨.૧૪	અગિયારમી પંચવર્ષીય યોજના	૯
૨.૧૫	બારમી પંચવર્ષીય યોજના	૯
	પ્રકરણ – ૩ નીતિ આયોગ	
૩.૧	પ્રસ્તાવના	૧૦
૩.૨	ટૂંકો પરિચય	૧૦
૩.૩	નીતિ આયોગના કાર્યો	૧૨

૧.૨ અભ્યાસના હેતુઓ:

મુખ્ય હેતુ:

"નીતિ આયોગ અને પંચવર્ષીય યોજનાઓનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરવો"

ગૌણ હેતુઓ:

- નીતિ આયોગ વિષેની માહિતી મેળવવી
- પંચવર્ષીય યોજનાઓનો સંક્ષિપ્તમાં ખ્યાલ મેળવવો
- નીતિ આયોગ અને પંચવર્ષીય યોજનાના તુલનાત્મક અભ્યાસ દ્વારા પંચવર્ષીય યોજનાની સંદર્ભમાં નીતિ આયોગ ની સફળતાનો અભ્યાસ કરવો

૧.૩ અભ્યાસનું મહત્વ:

૧૯૫૧ થી શરુ થયેલી પંચવર્ષીય યોજનાઓ પૈકી અત્યાર સુધીમાં છેલ્લી ૧૨મી પંચવર્ષીય યોજના (૨૦૧૨ થી ૨૦૧૭) હતી. આ બધી પંચવર્ષીય યોજનાઓમાં સરકાર દ્વારા ગરીબી, બેરોજગારી, ખેતીક્ષેત્ર, ઉદ્યોગ ક્ષેત્ર વગેરેનો વિકાસ સાધવામાં આવ્યો. છેલ્લા છ દાયકાથી ચાલતી પંચવર્ષીય યોજનાઓનો ઉદ્દેશ ભારતનો આર્થિક, સામાજિક, રાજકારણીય તકનીકી તેમજ વૈસ્તારીક વિકાસ સાધવાનો હતો પરંતુ તેમાં અપેક્ષિત સફળતા મળી નથી. તેથી સરકારે ૧ જાન્યુઆરી ૨૦૧૫ ના રોજ નીતિ આયોગની સ્થાપના કરી.

નીતિ આયોગ દ્વારા દરેક રાજ્ય રાષ્ટ્રના વિકાસમાં વ્યક્તિગત રીતે પોતાનું પ્રદાન આપશે. નીતિ આયોગ હજુ તાજેતર નો વિષય છે. તેથી સંશોધક ને નીતિ આયોગ અને પંચવર્ષીય યોજનાઓ વચ્ચેનો તુલનાત્મકતા અભ્યાસ કરવાની પ્રબળ ઈચ્છા હતી. બાર પંચવર્ષીય યોજના દરમિયાન કેટલો આર્થિક, સામાજિક,રાજકારણીય, તકનીકી વિકાસ સાધી શકાયો છે અને નીતિ આયોગ દ્વારા રાજ્ય અને રાષ્ટ્ર આર્થિક તેમજ દરેક ક્ષેત્રમાં કેટલો વિકાસ સાધી શકે છે તે જાણવાની સંશોધક ની પ્રબળ ઈચ્છા ને વેગ મળ્યો આ ઉપરાંત અગાઉ આ વિષયમાં કોઈ સંશોધન થયેલ નથી આ દ્રષ્ટિએ પ્રસ્તુત અભ્યાસનું મહત્વ છે

"ગ્રામ્ય ક્ષેત્રે ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરનાર મહિલાઓ અભ્યાસ"

(કડી તાલુકાના સંદર્ભમાં)

"A study of women attaining higher education in rural areas"

(In Context on Kadi Taluka)

DISSERTATION

: : Submitted By: :

CHAVDA SRUSHTI BABUBHAI

M.A. SEM - 3 [ECONOMICS]

(Roll No. - 22)

-: Guide:-

Dr. HINABEN M. PATEL

(M.A, M.Phil., Ph.D.)

Principal

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

"ગ્રામ્ય ક્ષેત્રે ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરનાર મહિલાઓ અભ્યાસ"

(કડી તાલુકાના સંદર્ભમાં)

"A study of women attaining higher education in rural areas"

(In context on kadi taluka)

DISSERTATION

:: Submitted by: :

Chavda srushti babubhai

M.A. SEM - 3 [ECONOMICS]

Roll No :- 22

:: Guide ::

Dr.Hinaben M. Patel

(M.A., M.PHIL, PH.D.)

Principal

Maniben M.P.Shah Mahila Arts College,

Kadi

Certificate

I hereby certify that the short research essay to be present by **CHAVDA SRUSHTI BABUBHAI "A study of women attaining higher education in rural areas (In context on kadi taluka)"** is her original and independent research work. The present work done faithfully and satisfactorily by getting he neccessary study consultation under my guidance as part of its study.

DR.HINABEN M.PATEL

Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.

(PRINCIPAL)

MANIBEN M.P.SHAH MAHILA ARTS

COLLAGE, KADI

Place : Kadi

Date : 30/12/22

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

Statement of Declaration

I acknowledge and certify that the present research essay **"A study of women attaining higher education in rural areas (In context on kadi taluka)"** is a research work presented the from of "Research Essay" The responsibility for the opinion and detailds presented in this research work is my own. I further undertake that the thesis has not been in any case submitted to any institution of higher learning of any degree or diploma.

Research's Sign.

Places : Kadi

Date : 30/12/22

ACKNOWLEDGMENTS

The field of education is very wide the less research there is, the better therefore, it can be seen that a lot of research is being done in the field of education the present research is also a link in the chain of such research. The research work is required as part of M.A study requirement there are many problems in the society from which I am happy to present a short research essay prepared for the purpose of providing useful information to the society government and women's based on the information obtained from the study.

Despite the burdens of so many tasks that have made the field a constant source of motivation for help such is our respectable mentor as well as our guide. I am extremely grateful to DR.HINABEN M.PATEL for providing me with the care and guidance her needed.

And also I would like to express my sincere gratitude to Pro. Jalpa Prajapati for her inspiring enthusiastic and loving guidance for this research work.

In the end, I have Prested this research report as part of my study as a student. It there is any mistake, I would be grateful if the reader friends would forgive me and suggest me.

<u>અનુક્રમણિકા ।</u>

<u>પ્રકરણ</u>

વિષય પ્રવેશ..08

સાહિત્ય સમીક્ષા...19

સાહિત્ય પરિચય...27

સ્ત્રીઓમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ...38

માહિતીનું બીઘટન અને વિશ્લેષણ...58

તારણો અને સૂચનો...77

★ **પ્રસ્તાવના**

ભારત વિશ્વમાં સૌથી પ્રાચીન સંસ્કૃતિ ધરાવતા દેશોમાંનો એક દેશ છે. તેથી વિવિધતામાં અખંડ એકતા જોવા મળે છે. ભારતની સંસ્કૃતિ અને સંસ્કારો તેમજ આર્થિક સમૃદ્ધિ સદીઓથી પ્રસિદ્ધ છે. શિક્ષણની દ્રષ્ટિએ પ્રાચીન યુગથી લઈને આધુનિક યુગ સુધી ભારતીય લોકોમાં શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરવાની અદમ્ય ઝંખના અને ઉત્સાહ જોવા મળે છે. પૌરાણિક યુગમાં ભગવાન રામ થી લઈને શ્રીકૃષ્ણ સહિત વિવિધ સમયાંતરે શિક્ષણ મેળવવા ગુરુના આશ્રમમાં રહી મૌલિક અને મૌખિક જ્ઞાન મેળવતા હતા. ત્યારબાદ સમયની ગતિ માં પરિવર્તન થયું. શિક્ષણ મેળવવાની પદ્ધતિમાં અને રીતમાં સમયાંતરે જેમ જેમ માનવ બુદ્ધિનો વિકાસ થતો ગયો તેમ તેમ પરિવર્તન આવતું ગયું.

પ્રાચીન યુગમાં ભારતમાં વિશ્વ પ્રસિદ્ધ વિશ્વવિદ્યાલય નાલંદા અને તક્ષશિલા માં શિક્ષણ ની પ્રવૃત્તિઓ એ વેગ પકડ્યો હતો. તેમા શિક્ષણ મેળવવા વિશ્વ ના ખૂણે ખૂણેથી લોકો જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા અને ભારતીય સંસ્કારો અને સંસ્કૃતિ ની ભવ્યતાને માણવા આવતા હતા. આમ, ભારતીય શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિ નો વ્યાપ વધુને વધુ વિસ્તરણ પામ્યો છે.

આ ઉપરાંત પ્રાચીન સમયથી ભારતના રાજકીય સામાજિક અને આર્થિક જીવનમાં ગામડાના આબાદ રાજ્ય ની નિશાની જેવા હતા. કારીગરો ગામના લોકોને વસ્તુઓ અને સેવાઓ પૂરી પાડતા હતા. ભારતીય કારીગરો એ શિક્ષણ, તાલીમ ,કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કરીને પ્રાચીન સંસ્કૃતિ અને ગૌરવપૂર્ણ ઇતિહાસ ને જાળવી રાખ્યો છે.

- **ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરનાર મહિલાઓ નો પરિચય**

સ્વામી વિવેકાનંદ મહિલાઓના ઉચ્ચ અભ્યાસ વિશે સમજાવતાં કહે છે કે અનેક પ્રજાઓ એ મહિલા કેળવણીને યોગ્ય રીતે સન્માનની નથી. તેથી મહત્તા પ્રાપ્ત કરતા નથી કે વિકાસ પ્રાપ્ત કરતા નથી.

શક્તિ સ્વરૂપ આ જીવંત મૂર્તિને આદર આપવામાં સ્વામી વિવેકાનંદ માનતા હતા. નારી જાતિના વિકાસ દ્વારા કે તેમની ઉન્નતી વિના ભારતનો વિકાસ સંભવિત ન હતો. તેમણે બાળવિવાહની કુ પ્રથાનો વિરોધ કર્યો હતો. અને છોકરાની જેમ છોકરીઓને પણ કેળવણી પ્રાપ્ત કરી પરિપક્વ ન થાય ત્યાં સુધી બ્રહ્મચર્ય પાલન કરવું આવશ્યક છે તેવું જણાવ્યું હતું.

યુક્રેન રશિયા વૉર ના પરિણામ ની અસરો નો અભ્યાસ

A Study of the Effects of the Outcome of the Ukraine Russia War

DISSERTATION (લઘુશોધ નિબંધ)

By

Bhavaya Urmilaben D.

M.A Economics

Seat No. :- 5784

Guide

Dr. Hinaben M. Patel

(M.Phil., Ph.D.)

Principal

2022

Maniben M.P. Shah Mahila Arts College, Kadi

HNGU

યુક્રેન રશિયા વૉર ના પરિણામ ની અસરો નો અભ્યાસ.

A study of the effects of the outcome of the Ukraine Russia war

DISSERTATION (લઘુશોધ નિબંધ)

By

Bhavaya urmilaben D.

M.A economics

Seat Number:-. 5784

Guide.

Dr.Hinaben M.patel

(M.Phil. Ph.D)

Principal

2022

Maniben M.P. Shah mahila Art's college,kadi

HNGU

CERTIFICATE

This is to certify that the thesis entitled ``A study of the effects of the outcome of the Ukraine Russia war. Submitted by Miss Urmila D. Bhavaya is her original and independent research work. The present work has been done faithfully and satisfaction by gatting the necessary study consultation under my guide as part of its study.

Dr.Hinaben M.Patel

Principal
Maniben M. P. Shah Mahila Arts College
Kadi - (N.G.) - 382 715.

(Guide)

Principal,

Maniben M.P Shah mahila art's collage,kadi

Co-ordinator
IQAC
Maniben M.P.Shah Mahila
Arts College, Kadi

DECLARATION

I Hereby humbly declare that the thesis title`` A study of the effects of the outcome of the Ukraine Russia war. Has been prepared by me under the Dr Hinaben.M patel principal, Maniben M P ShahMahila Art's college kadi. This. Work is original,and Has not beensubmitted so far, in part or full, for any other degree or diploma of this University or any other University

Place :- kadi
Date :- 30/12/2022

U. D. Bhavaya
Urmilaben D. Bhavaya

ACKNOWLEDGEMENT

From the bottom of my heart I would like to express my deepest gratitude to my guide prin. Dr Hinaben M. Patel for great guidance, support and kind advice throughout my research study. She is the finished advisor and great mentor in mapping my research journey.

I am extremely thankful to Prof. Bharti m'm for supporting this work in every possible way. I have been extremely fortunate to have the kind support and The encouragement of professors who cared deeply about me and my research work and Without which I would not have come this far

I am also thankful to Dr sangitaben Aacharya and prof jalpa prajapati for their motivation and support.

I specially thanks my parents Mr. Dasharathbhai bhavaya and Mrs Manjulaben bhavaya for their love support and Blessing. I love you so much and I would not have made it this far without them. I am also to my brother chandrakant and my Sister's hiral and manisha fortheir support.

It is a pleasure to acknowledge obligation to all those who were directly or indirectly involved in my dissertation work and have rendered me help

Urmila Dasharathbhai bhavaya

અનુક્રમણિકા

૧.૧ પ્રસ્તાવના..........૯

૧.૨ અભ્યાસ નું શીર્ષક..........૯

૧.૩ અભ્યાસ ના હેતુઓ..........૧૦

૧.૪ અભ્યાસ ની પરિકલ્પનાઓ..........૧૦

૧.૫ અભ્યાસ ની પદ્ધતિઓ..........૧૦

૧.૬ અભ્યાસ નું મહત્વ..........૧૨

૧.૭ અભ્યાસ નો સમયગાળો..........૧૨

૧.૮ અભ્યાસ નું સમસ્યા કથન..........૧૨

૧.૯ અભ્યાસ ની મર્યાદાઓ..........૧૩

૧.૧૦ પ્રકરણ ની ગોઠવણી..........૧૪

૧.૧૧ઉપસંહાર..........૧૫

૨.૧ પ્રસ્તાવના..........૧૭

૨.૨ સાહિત્ય પરિચય..........૧૭

૨.૩ સાહિત્ય સમીક્ષા..........૧૭

૨.૪ સમીક્ષા..........૧૮

❖ ૧.૧ પ્રસ્તાવના

બે વિશ્વ દ્રષ્ટિકોણ થી વિભાજિત દેશ હોવાના કારણે.

રશિયાએ ફેબ્રુઆરીના છેલ્લા સપ્તાહમાં (રશિયા યુક્રેન યુદ્ધ) યુક્રેન પર આક્રમણ કયું અને યુદ્ધ હજુ ચાલુ છે . અત્યારે સુધી રશિયન સેનાએ યુક્રેન માં ઘણા વિનાશ કર્યા છે રશિયન સેનાના આ હુમલામાં માત્ર યુક્રેનિયન સેના જ નહીં પરંતુ ત્યાંના લોકો પણ તેનાથી પ્રભાવિત થયા છે. યુક્રેનમાં ઘણી ઇમારતો ધ્વસ્ત થઈ ગઈ છે અને લોકો હવે ખાવા પીવા માટે તરસ્યા છે . યુક્રેન દ્વારા સતત એવો દાવો કરવામાં આવી રહ્યો છે. તેણે રશિયન સેના ના ઘણા સૈનિકોને મારી નાખ્યાં છે

રશિયા અને યુક્રેન વચ્ચે યુદ્ધ 24 ફેબ્રુઆરી શરૂ થયું જ્યારે રશિયન રાષ્ટ્રપતિ પુતિને એક વિશેષ સૈન્ય અભિયાન શરૂ કર્યું. આ યુદ્ધમાં યુક્રેન તરફથી 10,000 રશિયન સૈનિકો હોવાનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે

. યુક્રેન NATO (The north Atlantic treaty organization) માં સામેલ થવા માગે છે પણ રશિયા એવું નથી ઇચ્છતું કે યુક્રેન NATO માં સામેલ થાય. આ મુદ્દે યુક્રેન અને રશિયા વચ્ચે તણાવ શરૂ થયો જે યુદ્ધ સુધી પહોંચ્યો.

આખરે આ તણાવ હવે યુદ્ધ માં પલટાઈ ચુક્યો છે.

❖ ૧.૨ અભ્યાસ નું શીર્ષક

" યુક્રેન રશિયા વૉર ના પરિણામ ની અસરો નો અભ્યાસ